

Särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkundens faktura

ER 2012:18

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas via
www.energimyndigheten.se
Orderfax: 08-505 933 99
e-post: energimyndigheten@cm.se

© Statens energimyndighet

ER 2012:18

ISSN 1403-1892

Förord

Elcertifikatsystemet har under nio år varit det huvudsakliga stödet till förnybar elproduktion i Sverige. Sedan systemet startade har den förnybara elproduktionen ökat med drygt 13 TWh. Det är elkunden som i slutändan står för kostnaden för elcertifikat men kunskapen om elcertifikatsystemet och hur mycket elkunden bidrar till det är lågt.

Regeringen har gett i uppdrag åt Energimyndigheten att utreda förutsättningarna för ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkundens fakturor och om det är en lämplig åtgärd för att öka elkundens medvetenhet om elcertifikatsystemet. Denna rapport är Energimyndighetens redovisning av uppdraget.

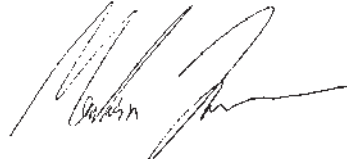
Martin Johansson har varit projektledare för arbetet med rapporten. I projektgruppen har från Energimyndigheten deltagit Jenny Hedström, Jenny Näslund och Karin Sahlin. Vidare har Energimyndigheten samrått med Tommy Johansson och Sara Näsélius från Energimarknadsinspektionen.

Eskilstuna maj 2012

Zofia Lublin

Ställföreträdande generaldirektör

Martin Johansson

Projektledare

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	7
1.1 Uppdraget.....	7
1.2 Utgångspunkter och avgränsningar.....	7
1.3 Rapportens disposition och metod.....	8
2 Äldre utredningar och regelverk kring särredovisning	9
2.1 Tidigare regelverk för särredovisning.....	9
2.2 Sammanfattning av tidigare rapport.....	10
3 Elfakturan och elcertifikatskostnaden idag	13
3.1 Elkundens kostnad för elcertifikat.....	13
3.2 Elfakturan och elavtalet	16
3.3 Norges regelverk om elcertifikatskostnaden	21
4 Utformning av ett möjligt särredovisningskrav	25
4.1 Särredovisning av elkundens faktiska kostnad för elcertifikat.....	25
4.2 Redovisning av marknadspris	26
4.3 Enbart information om elcertifikatsystemet.....	27
4.4 Placering av särredovisningen på fakturan	27
4.5 Några elleverantörers attityder till särredovisning.....	28
5 Analyser och slutsatser	31
5.1 Elkundens elfaktura som informationsbärare	31
5.2 Erfarenheter av det tidigare kravet på särredovisning	32
5.3 Den norska särredovisningen.....	32
5.4 Angående olika typer av särredovisning.....	33
6 Källförteckning	35

Sammanfattning

I enlighet med vad som står i regeringsuppdraget anser Energimyndigheten att det av flera skäl är viktigt att elkunderna informeras om elcertifikatsystemet. Men systemet är konstruerat så att det är elleverantörerna som är kvotpliktiga. Denna kvotplikt uppstår den 1 april året efter fakturering till elkunden. Det är den enskilda strategin hos varje elleverantör som avgör hur kvotplikten ska uppnås.

Fakturan är ingen lämplig plats för information

Den direkta kopplingen mellan den månadsvisa fakturan och en kostnad för elkunden finns alltså inte. Därmed är fakturan en tveksam plats både för ett generellt krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden och för ett krav på information om att elcertifikatskostnaden ingår i det totala elpriset.

Eftersom få elkunder läser specifikationen på elfakturan är den inte heller ett bra ställe att sprida kunskap på.

Nyttan med införandet ska också ställas i relation till exempelvis de ökade administrativa kostnaderna hos elleverantörerna, som i sin tur ökar kostnaden för elkunden, samt det ökade tillsynsbehovet från myndigheter. Elfakturan kan också bli mer svårtillgänglig för elkunden och försvåra valet av elleverantör.

Det finns andra möjligheter att förbättra informationen

Ett sätt att öka informationen till elkunderna är att rikta delar av informationen som finns på Energimyndighetens webbplats om elcertifikatsystemet direkt till elkunder. Elleverantören skulle också kunna regleras att informera elkunden om elcertifikatsystemet på ett sätt som är bäst lämpat för den enskilde elleverantören och elkunden. Energimyndigheten anser att det möjligen är vid elavtalet som elkunderna bör få eventuell information om att de betalar för förnybar el. Det ligger dock utanför den här rapporten att granska elavtal ytterligare.

Det har under utredningen framkommit att elcertifikatskostnaden många gånger anges på ett tveksamt sätt vid marknadsföring av elpriser. Det kan finnas skäl för Konsumentverket att genomföra en närmare granskning av detta med hjälp av Energimyndigheten.

Energimyndigheten har alltså inte ändrat uppfattning om den lagförändring som gjordes år 2006

Energimyndigheten kan också konstatera att inget hänt som ändrar de slutsatser som gjordes då särredovisningskravet, som gällde till och med år 2006, togs bort.

Norge tillåter inte särredovisning av elcertifikatkostnaden

Vidare konstateras också att Norge förbjuder särredovisning av elcertifikatskostnaden på elfakturan och i marknadsföring av elpriset. Det anses att det är viktigare att elkunden har ett totalt elpris att förhålla sig till. I Norge regleras dock elleverantörerna att ge information på elfakturan om elcertifikatskostnaden genom att hänvisa till NVE:s webbplats.

Inget krav på särredovisning föreslås

Energimyndigheten anser sammanfattningsvis att förutsättningar inte finns för krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkundernas elfakturor och inte heller att det är en lämplig åtgärd för att öka elkundernas kunskap och medvetenhet om elcertifikatsystemet och om deras eget bidrag till detta system.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Regeringen har gett Statens Energimyndighet i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkonsumentens fakturor och om det kan vara en lämplig åtgärd för att öka konsumenternas kunskap och medvetenhet om elcertifikatsystemet och deras eget bidrag till detta system. Energimyndigheten ska beakta erfarenheten av det krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden som gällde t.om 2006 och därefter togs bort. I uppdragets genomförande ska även den planerade etableringen av en gemensam elcertifikatsmarknad mellan Sverige och Norge från och med den 1 januari 2012 uppmärksammas. Om Energimyndigheten bedömer det lämpligt ska förslag till åtgärder lämnas.

Vid genomförandet av uppdraget ska Energimyndigheten samråda med Energi marknadsinspektionen.

1.2 Utgångspunkter och avgränsningar

Utgångspunkten för rapporten är elkundens faktura. I enlighet med uppdraget ska fakturans roll som informationsbärare beaktas tillsammans med de erfarenheter som gjordes vid borttagandet av särredovisningskravet. För att få en helhetsbild av innebörden och konsekvenserna av att återinföra ett krav på särredovisning krävs dock en förståelse och kortfattad redogörelse för hur elcertifikatspriset behandlas i elavtalet och marknadsföringen av elpriset. Någon ytterligare granskning av underliggande elavtal har inte gjorts.

Då särredovisningen togs bort flyttades även kvotplikten från elanvändaren till elleverantören¹. Denna rapport kommer inte utvärdera konsekvenser av detta eller utreda en eventuell förändring av kvotplikten.

Utredningen syftar inte heller till att utreda kostnadseffektiviteten i elcertifikatsystemet, hur väl konkurrensen om det totala elpriset fungerar eller rimligheten i vad elkunden betalar för utbyggnaden av förnybar el.

I uppdraget till Energimyndigheten används begreppet elkonsumenter. Efter klargörande från Näringsdepartementet ska begreppet inte utesluta någon elanvändare. Då konsument normalt inte innefattar näringsidkare kommer istället begreppet elkund att användas i rapporten. Det är också det begrepp som använts vid den senaste översynen av elcertifikatsystemet.

¹ Ett företag som säljer el. Elleverantör är att likställa med begreppet *elhandelsföretag*.

1.3 Rapportens disposition och metod

Rapporten börjar med att i kapitel 2 beskriva hur och på vilka grunder lagstiftningen om särredovisningen som gällde till och med år 2006 togs bort.

Vidare redovisas i tredje kapitlet hur kostnaden för elcertifikat uppstår för elleverantörerna och hur den kan brytas ner till en kostnad för elkunden. Vidare beskrivs hur elfakturan ser ut idag och vilka attityder som finns kring den. Även den norska lagstiftningen kring hur elcertifikat marknadsförs och faktureras beskrivs.

I fjärde kapitlet beskrivs förslag på olika typer av särredovisningar av elcertifikat på elkundens faktura samt elleverantörens attityder till detta.

I femte kapitlet diskuteras för och nackdelar med särredovisning.

Den största delen av underlaget till denna utredning kommer från tidigare rapporter om elcertifikatsystemet samt lagstiftning som anger vad som ska ingå i redovisningen av elpriset och lagstiftning som beskriver elcertifikatsystemet. Kunskap och information har också inhämtats från Energimarknadsinspektionen, Konsumenternas elrådgivningsbyrå, Konsumentverket och Svensk Energi. En rapport har också beställts från Markör med djupintervjuer med ett antal elleverantörer avseende deras attityder kring särredovisning av elcertifikat och hur de i dagsläget redovisar elcertifikatskostnaden till slutkunden.

2 Äldre utredningar och regelverk kring särredovisning

När elcertifikatsystemet infördes den 1 maj 2003 fanns ett krav på särredovisning av elcertifikat. Kvotplikten låg då på slutanvändaren. Den 1 januari 2007 trädde en ny lag i kraft där kvotplikten istället flyttades till elleverantören. Samtidigt togs kravet på särredovisningen bort och ersattes av en rekommendation i propositionen om att elcertifikatskostnaden ska ingå som en enhet i elpriset.

2.1 Tidigare regelverk för särredovisning

2.1.1 Första laglydelsen och propositionen till elcertifikatslagen

Följande lagtext stod i 4 kap 10 § lag (2003:113) mellan 1 maj 2003 och 1 januari 2007.

En elleverantör får ta ut ersättning för hanteringen av kvotplikten av de elanvändare vars kvotplikt han hanterar. Den ersättning som leverantören tar ut skall redovisas särskilt till elanvändaren.

I författningstexten i propositionen² till elcertifikatslagen stod vidare att en elleverantör får ta ut ersättning för hanteringen av kvotplikten av de elanvändare vars kvotplikt han hanterar. Den ersättning som leverantören tar ut skall redovisas särskilt till elanvändaren.

Paragrafen föreskriver en rätt för elleverantörerna att ta ut en ersättning för den tjänst som det innebär att hantera kvotpliten för de elanvändare som inte själva hanterar kvotpliten. Denna ersättning måste redovisas särskilt i fakturan till kunden och får således inte ingå som en del av ersättningen för den el som kunden faktureras för.

2.1.2 Propositionen som tog bort krav på särredovisning

Den nya lagen om elcertifikat som trädde i kraft 1 januari 2007 hade endast en övergångsbestämmelse som tog upp särredovisningen.

En elleverantör som vid lagens ikraftträdande har ett gällande avtal om elpris har, så länge avtalet gäller, rätt att av elanvändaren ta ut en ersättning som motsvarar leverantörens kostnad för inköp av elcertifikat för den el som sålts till elanvändaren.

² Proposition 2002:03:40

I propositionen³ till den lagändring som flyttade kvotplikten från slutanvändare till elleverantörer och tog bort kravet på särredovisning står följande beskrivet:

Ärendet och dess beredning

Energimyndigheten har bl.a. rekommenderat att elleverantörerna skall ha det ekonomiska ansvaret för kvotplikten. Myndigheten har vidare rekommenderat att priset för elcertifikat skall ingå som en enhet i elpriset och inte särredovisas för konsumenterna. På det sättet ökar kostnadseffektiviteten och enkelheten för konsumenterna och på elmarknaden i stort. Skälen för myndighetens förslag är bl.a. att i dag är drivkraften för elleverantören att pressa kostnaderna svag, att villkoren för konsumenterna sätts av elleverantörerna och att konsumenterna har begränsade möjligheter att påverka kostnaderna för elcertifikaten.

Ansvaret för kvotplikten flyttas

När kvotplikten flyttas till elleverantörerna blir bestämmelsen om rätten att ta ut ersättning enligt 4 kap. 10 § överflödigt, eftersom leverantören inte längre utför en tjänst för någon annans räkning. Den kostnad som kvotplikten medför blir därmed en kostnad i näringsverksamheten. Denna kostnad, liksom andra kostnader i rörelsen, bör vara föremål för affärsmässiga överväganden om i vilken utsträckning den skall få genomslag på elpriset, som i konkurrens förhandlas på elmarknaden. När kvotplikten flyttas till elleverantörerna blir bestämmelsen om skyldigheten att särredovisa ersättningen överflödigt.

2.2 Sammanfattning av tidigare rapport

I en av de första rapporterna⁴ som Energimyndigheten tog fram för att utvärdera elcertifikatsystemet föreslogs att elleverantörerna skulle sköta kvotplikten för elkonsumenternas räkning samt att endast elpriset ska redovisas på fakturan. Detta beskrevs även i lagtexterna ovan.

Elcertifikatsystemet utformades för att uppfylla de mål som i enlighet med gällande riktlinjer skulle vara vägledande för ett system som stödjer förnybar elproduktion.

- Främja nyetablering av elproduktion från förnybara källor
- Stimulera teknikutveckling och kostnadseffektivitet
- Skapa rimliga villkor för befintliga anläggningar
- Undvika störningar i elmarknadens funktion
- Skapa stabila spelregler oberoende av statsfinansiella förhållanden
- Möjliggöra internationell harmonisering

³ Proposition 2005:06:154

⁴ Översyn av elcertifikatsystemet etapp II, ER 2005:9, avsnittet Villkor för konsumenten

Inget av dessa mål nämner konsumenternas situation som elanvändare och aktörer på elcertifikatsmarknaden, eller vikten av att medvetandegöra konsumenterna om förnybar elproduktion.

2.2.1 Tillbakablick

Rapporten inleds med en beskrivning av vilken kostnad för elcertifikat som elkonsumenten har mött. Med konsument menas en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Analysen koncentrerades fortsättningsvis till hushållskunder. De kundgrupper som kostnaden beräknas för är lägenhet, villa utan elvärme med en beräknad årsförbrukning på 5000 kWh och villa med elvärme med en årsförbrukning på 20 000 kWh.

Medelpriset för 2003 låg relativt konstant på 2,5 öre per kWh. Vid årsskiftet skedde en prisökning till 3 öre per kWh p.g.a. en höjd kvotnivå. Det var relativt stora prisskillnader mellan olika elleverantörer.

Medelpriser på 2 respektive 4 öre per kWh har beräknats och testas på de tre konsumentgrupperna. Resultatet visar att för en lägenhetskund uppgår kostnaden till mellan 40 och 80 kr per år, för en villa utan elvärme uppgår kostnaden per år till mellan 100 och 200 kr samt för en eluppvärmd villa uppgår kostnaden till mellan 400 och 800 kr årligen.

2.2.2 Information kring elcertifikat vid införandet av systemet

En relativt hög andel av elkonsumenterna hade inte gjort något aktivt val när det gäller att byta elbolag. När elcertifikatsystemet infördes förberedde sig elleverantörerna på att antalet frågor skulle öka kraftigt. Kunderna har dock i låg utsträckning hört av sig om information kring elcertifikat.

2.2.3 Fakturans roll som informationsbärare enligt förra rapporten

Energimyndigheten granskade fakturor från 11 bolag både stora och små. Resultatet blev varierande, från ingen särredovisning till ett företag som har en utförlig information på fakturans baksida. Endast 4 av bolagen hade någon information.

3 Elfakturan och elcertifikatskostnaden idag

3.1 Elkundens kostnad för elcertifikat

Kostnaden för elcertifikat är ingen avgift som staten bestämt storleken på utan är en marknadsbaserad kostnad som varierar i tiden och mellan olika kundtyper och avtalstyper. Elkundens kostnad för elcertifikat och elcertifikatsmarknadens funktion beskrevs utförligt i rapporterna Konsekvenser för elkunden av en höjd ambitionsnivå i elcertifikatsystemet⁵ och Åtgärder för att skydda elkunden mot höga elcertifikatspriser⁶. Här sammanfattas de avsnitt som förklarar variationen i kostnaden för elkunderna.

Elcertifikatsmarknaden är i huvudsak en handel mellan producenter av förnybar el och de kvotplikta, där elleverantörerna står för den huvudsakliga efterfrågan på elcertifikat. Även så kallade trading-bolag är vanliga på marknaden.

Efterfrågan av elcertifikat uppstår egentligen bara en gång om året vid annulleringen den första april. Elleverantörerna kan sedan välja mellan allt från att köpa in alla elcertifikat för hela året vid ett tillfälle eller kontinuerligt köpa elcertifikat efter elkundernas elanvändning. Inköpstillfället av elcertifikat kan vara flera år innan elen används och fram till och med april året efter faktureringen av elen. Elleverantören kan också välja kvotpliktsavgiften.

Eftersom det i slutändan är elkunden som betalar för el skulle elkundens kostnad för elcertifikat, åtminstone i ett längre perspektiv, kunna uppskattas som den kostnad som elleverantören haft för inköp och hantering av elcertifikat, samt moms för vissa elkunder. Se vidare i kapitel 4.

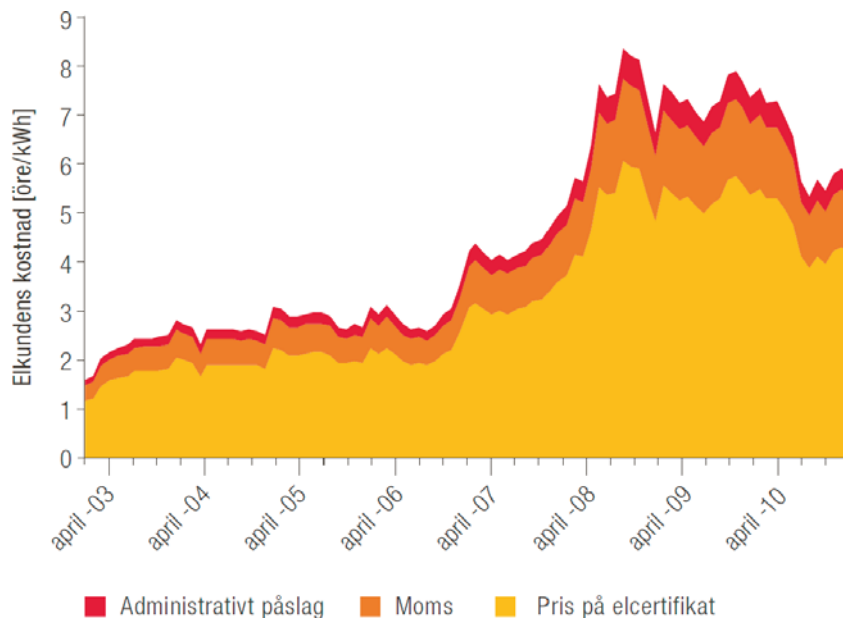
En uppskattning om vilken kostnad ett visst elcertifikatspris⁷ sammantaget innebär för elkunder kan göras genom att elcertifikatspriset multipliceras med den gällande kvoten. I Figur 1 finns en tänkt kostnad för elkunder, inklusive moms och uppskattade administrativa kostnader, baserat på marknadspriset på elcertifikat från år 2003 till och med år 2011. Sett från när systemet startade har kostnaden varit allt från 2 till 9 öre per kWh. Kostnaden är inte ständigt uppgående. I mars 2012 var kostnaden cirka 3,5 öre per kWh.

Handeln med elcertifikat sker dels via mäklare och dels bilateralt mellan elleverantör och elproducent. En del certifikat handlas inte alls utan stannar inom ett företag, exempelvis om det samtidigt är kvotpliktigt och tilldelas elcertifikat. Av de handlande elcertifikaten sker cirka 70 procent vid en marknadsplats. Svensk Kraftmäkling AB (SKM) är den vanligaste mäkklaren.

⁵ ER 2009:25

⁶ ER 2010:27

⁷ Marknadspriset för ett elcertifikat i kr per MWh.

Figur 1. Veckomedelvärde av elcertifikatspotpriset multiplicerat med gällande kvot. Moms och tio procent administrativ kostnad är tillagd. Källa Elcertifikatsystemet 2011, ET 2011:32.

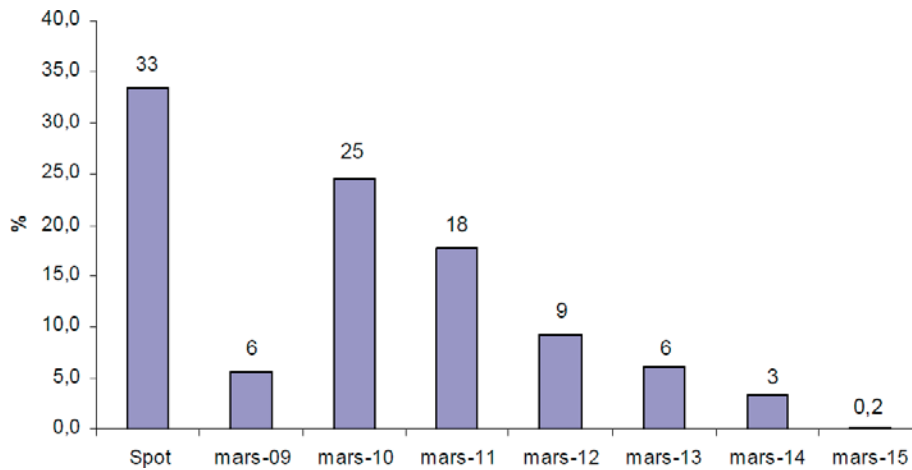
De produkter som omsätts på handelsplatsen är dels spot (dagspris), det vill säga elcertifikat som köps och levereras direkt, och dels terminskontrakt som innebär att priset sätts direkt men leveransen sker vid ett senare tillfälle. Terminskontrakten vid SKM är leverans i mars från nästkommande år upp till 7 år i framtiden. Figur 2 visar fördelningen mellan olika kontraktstyper under år 2008. Om efterfrågan av produkter från elleverantören inte är densamma som utbudet av produkter från producenter av förnybar el brukar tradingföretag, som enbart köper och säljer elcertifikat, kunna svara upp mot differensen.

Elkunder är ingen homogen grupp utan består av allt från industrikunder till lägenhetskunder. En fördelning av de olika kvotpliktiga elkunderna⁸ kan ses för år 2008 i Tabell 1. I Figur 3 visas utvecklingen av olika avtalsformer för el. Övriga avtal kan exempelvis vara mixade avtal. Vid fast elprisavtal⁹ är även elcertifikatskostanden fast medan det vid rörligt elprisavtal¹⁰ både kan innebära en fast och en rörligt elcertifikatskostnad.

⁸ Den elanvändning som inte är kvotpliktig utgörs främst av el som har använts i den industriella tillverkningsprocessen inom den elintensiva industrin och som godkänts av Energimyndigheten för undantag av kvotplikt.

⁹ Fast elpris innebär att priset, i avtalet mellan elkunden och elleverantören, är bundet för en viss period.

¹⁰ Ett avtal där Rörligt elpris innebär att priset följer utvecklingen på Nord Pool och förändras utan föregående avisering. Det är det månatliga medelspotpriset på Nord Pool som utgör basen för det rörliga priset.

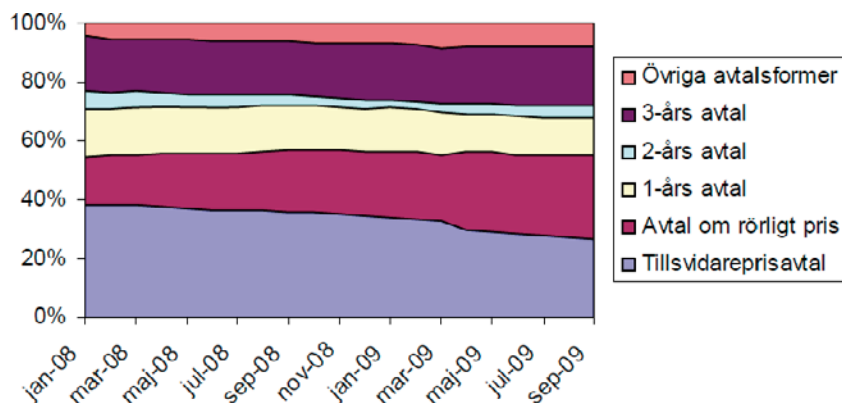

Figur 2. Fördelning av alla kontrakt slutna under år 2008. Källa SKM

Tabell 1. Kvotpliktig elanvändning inom olika sektorer år 2008. Totalt cirka 100 TWh. Källa Energimyndigheten

Sektor	Andel av kvotpliktig elanvändning
Bostäder	45 %
varav elvärme	16 %
varav drift	8 %
varav hushållsel	21 %
Service	29 %
varav elvärme	4 %
varav drift	23 %
varav övrig service	2 %
Jordbruk	2 %
Skogsbruk	0 %
Bygg	1 %
Kvotpliktig industri	17 %
Transporter	3 %
Fjärrvärme	3 %
Total kvotpliktig elanvändning	100 %

Källa: Energimyndigheten

Figur 3. Utvecklingen av olika avtalsformer på el. Källa: SCB

Den kostnad som olika elkunder betalar på fakturan en specifik månad kan alltså variera kraftigt. Förklaringen ligger i att det finns flera olika kundtyper med olika förutsättningar och med en rad olika avtalstyper att välja på. Elcertifikatspriset varierar i tiden och elleverantörerna kan ha olika strategier för inköp och hantering av elcertifikat för de olika kund- och avtalstyperna. Under maj år 2008 var den uppskattad elcertifikatskostnaden för elkunden enligt Figur 1 nästan 9 öre/kWh. För en elkund med ett bundet pris från år 2006 och ett bra elavtal med låga administrativa avgifter, och möjlighet att göra avdrag för moms, kan dock kostnaden varit så låg som 2 öre/kWh.

Utöver själva kostnaden för inköp av elcertifikat kostar även hanteringen av elcertifikaten. Storleken på den administrativa kostnaden är idag okänd då den ingår i den totala administrativa kostnaden för elleverantörer.

3.2 Elfakturan och elavtalet

Elkundens faktura kan se ut på olika sätt beroende på vilket typ av elavtal som tecknats och vilken typ av elkund det rör sig om. Vanligast är att elkunden har tecknat ett elavtal om fast eller rörligt elpris, de elkunder som inte har tecknat något elavtal har ett anvisat pris¹¹. Det är vid själva avtalet som elkundens kostnad eller vad kostnaden ska baseras på fastställs. Vid fast elpris anges ett pris för elkunden i öre per kWh och vid rörligt pris anges påslagets storlek och vad det rörliga priset ska baseras på, normalt månadsmedelvärdet på elspotpriset. Elfakturans har sedan som huvuduppgift att visa vad elkunden ska betala för den el som den använt.

Elfakturans innehåll regleras i dagsläget inte annat en indirekt. Se avsnitt 3.2.1. En viktig del av fakturans utformning är i stället de rekommendationer som utformats av branschorganisationen Svensk Energi utifrån deras satsning Kundoffensiven¹². Rekommendationen är att fakturan innehåller en enkel framsida och en mer specificerad baksida. På den enkla framsidan anges enbart den totala kostnaden för kunden, för vilken period fakturan avser och möjligen moms.

På den specificerade delen av fakturan anges mer detaljer så som kostnader för elnätet, årsavgifter till elleverantörer och priset på el. Priset för el i öre per kWh är den rörliga kostnaden för el och ska inkludera energiskatt, moms och elcertifikat. Varje elleverantör kan sedan välja att specificera fakturan ytterligare. Exempelvis kan elleverantören ange hur stor del av elpriset som utgörs av energiskatt och det avtalade priset. Vid rörligt pris kan också det månadsmedelvärde som ligger till grund för elpriset anges. Det är även möjligt att ange en kostnad för elcertifikat.

¹¹ <http://www.elradgivningsbyran.se/Documents/prisstatistik/Kundernas%20fordelning%20per%20avtalstyp.pdf>

¹² Svensk Energi, Elfakturan – Krav och rekommendationer, uppdaterad februari 2008.

För många elkunder innehåller alltså elfakturan begränsat med information om hur elpriset fastställs. I många fall redovisas endast ett elpris i öre per kWh och elkunden själv får därmed jämföra detta pris med det avtalade priset eller påslaget enligt avtalet.

3.2.1 Regleringar av elfakturan mm

I Ellagen (1997:857) eller Lagen (2011:1200) om elcertifikat finns det inga krav på hur en elfaktura ska se ut eller vilka uppgifter den ska innehålla. Det finns krav på elleverantören att informera sina kunder om konsumentens rättigheter och elens ursprung, men de kan välja att informera antingen på eller i samband med fakturor och i reklam som vänder sig till elanvändaren¹³. Inga krav ställs på en särredovisning av elcertifikatskostnaden.

Det finns allmänna krav som reglerar hur en faktura ska se ut i Aktiebolagslagen (2005:551), Bokföringslagen (1999:1078) och Mervärdesskattelagen (1994:200). Dessa krav omfattar fakturor mellan näringsidkare, juridiska personer och fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Enligt Aktiebolagslagen ska fakturor innehålla bolagets firma, orten där styrelsen har sitt säte och bolagets organisationsnummer¹⁴. Bokföringslagen anger att en verifikation ska finnas för varje affärshändelse och innefatta uppgift om när den sammanställts, när affärshändelsen inträffat, vad verifikationen avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör¹⁵. De mest omfattande reglerna står i Mervärdesskattelagen. Där ställs krav på datum för utfärdande, ett löpnummer som identifierar fakturan, säljarens och kundens namn, adress och registreringsnummer till mervärdesskatt, de omsatta varorna eller tjänsternas omfattning och art, datum då omsättningen av varorna eller tjänsterna utförts eller slutförts, alternativt då förskottsbetalning betalats. Vidare ska fakturan innehålla beskattningsunderlaget för varje skattesats eller undantag, enhetspriset exklusive moms och eventuell prisnedsättning eller rabatt som inte är inkluderad i enhetspriset, tillämpad mervärdesskattesats och det mervärdesskattebelopp som ska betalas¹⁶.

3.2.2 Elcertifikatskostnaden på fakturan

Eftersom det i dagsläget inte finns någon reglering av hur elcertifikat ska särredovisas på fakturan beställde Energimyndigheten en rapport från Markör om hur elleverantörerna gör idag¹⁷. Markör djupintervjuade 15 elleverantörer angående hur de särredovisar elcertifikat i dag samt deras attityder kring ett införande av ett krav på särredovisning.

¹³ Ellagen (1997:857) 8 kap 12 §, 11 kap 18§

¹⁴ Aktiebolagslagen (2005:551) 28 kap 5 §

¹⁵ Bokföringslagen (1999:1078) 5 kap 6 §

¹⁶ Mervärdesskattelagen (1994:200) 11 kap 8§

¹⁷ Djupintervjuer angående särredovisning av elcertifikatskostnaden på elfakturan, mars 2012

Elleverantörerna fick svara på frågan om de särredovisar elcertifikatskostnad för sina elkunder på fakturan och om det skilde sig åt beroende på vilket elavtal elkunden har eller vilken typ av elkund det är. Sättet att redovisa varierade kraftigt mellan elleverantören och sammanfattas nedan.

- Elcertifikatskostnaden särredovisas inte alls, vare sig för elkunder med rörligt elavtal, fast elavtal, konsument eller för företag.
- Elcertifikatskostnaden särredovisas för dem med rörligt elavtal men inte för dem med fast elavtal så väl för konsument som för företag.
- Elcertifikatskostnaden särredovisas för företag men inte för konsument, så väl rörligt som fast elavtal.
- Elcertifikatskostnaden särredovisas för större företag med särskilda elavtal (portföljkunder).
- Några elleverantörer har elkunder med gamla elavtal från tiden då det var ett krav med särredovisning och för dessa särredovisas elcertifikatskostnaden fortfarande.

Det är tydligt att elleverantörerna väljer att särredovisa elcertifikatskostnaden på fakturan till företag oftare än till konsumenter och vid rörligt elavtal oftare än vid fast elavtal. Av de 15 företagen var det till exempel inget företag som särredovisade elcertifikat för konsumenter med fasta avtal. En förklaring till det är att kostnaden för elcertifikat ingår som en del i elpriset. Elkundens faktiska kostnad för elcertifikat vid fasta elprisavtal är enligt några elleverantörer inte självklart.

Enligt elleverantörerna efterfrågar inte vanliga konsumenter särredovisning i samma utsträckning som företag. Om det efterfrågas i tillräckligt stor utsträckning ser de till att erbjuda det.

3.2.3 Attityder och kunskaper om elcertifikat och elfakturan

I Svensk Energis undersökning Kundoffensiven som använts som underlag för framtagning av standardfakturor beskrivs bland annat ett behov från elkunder och branschen att få enklare och tydligare fakturor. Där framgår också att endast en tiondel av elkunderna kontrollerar sin faktura noggrant. Var fjärde kund jämför förbrukningen av el på sin egen mätare med vad som står på fakturan medan resterande andel elkunder enbart tittar på slutpriset och gör bedömningen om det är rimligt.

Elkundens låga intresse för fakturan och att mycket arbete lagts ner för att förenkla fakturorna bekräftades av den undersökning som genomfördes av Markör samt av Konsumenternas Elrådgivningsbyrå och Energimarknadsinspektionen. Elkundens kunskaper om elcertifikat har inte utretts grundligt men en samstämmighet råder även kring att både kunskapsnivån och intresset är mycket lågt. Detsamma gällde även då det fanns krav på särredovisning fram till och med år 2006.

Konsumenternas Elrådgivningsbyrå¹⁸ menar också att klagomål avseende elcertifikat är mycket ovanliga. Det flesta elkunder vill ha så lite information på fakturan som möjligt och det finns i stort sett ingen efterfrågan om särredovisning av elcertifikat.

¹⁸ Bo Hesselgren, Konsumenternas elrådgivningsbyrå, 29 februari 2012

3.2.4 Nordisk slutkundsmarknad

Energimarknadsinspektionen arbetar aktivt inom Nordic Energy Regulator (NordREG) med en nordisk slutkundsmarknad som ska resultera i att alla nordiska länder utom Island ska kunna handla el över nationsgränserna.

I en avstämningsrapport¹⁹ från Energimarknadsinspektionen till Näringsdepartementet står bland annat att kundgränssnittet och faktureringsmodellen måste harmoniseras på nordisk nivå. Slutkundsmarknad ska utgå från en supplier centric marknadsmodell. Det innebär att större delen av elkundens kontakt med elmarknaden ska ske genom elleverantören. Bland annat kan en samfakturering av nätkostnad och elhandel bli obligatoriskt.

3.2.5 Elcertifikat i marknadsföring och avtal

I denna rapport har ingen kvalitativ eller kvantitativ granskning gjorts av hur elcertifikatskostnaden marknadsförs eller kommuniceras i avtalen mellan elkunden och elleverantören. Genom en snabb titt på de webbsidor som jämför elavtal mellan olika elleverantörer kan man däremot konstatera att det föreligger en viss skillnad mellan olika elleverantörer, och även olika webbsidor, i hur elcertifikatskostnaden kommuniceras. I själva jämförelsen mellan elleverantörernas totala elpris är det däremot enkelt för elkunden att se vem som har billigast elpris. Det är när avtalet granskas närmare som skillnaderna blir tydliga.

Ett exempel från en webbplats som jämför elprisavtal²⁰ illustreras i Tabell 2 och visar tre företag som har ett sammanlagt påslag på mellan 6 – 9 öre per kWh. Elbolag 3 har delat upp påslaget i tre delar medan elbolag 1 enbart har ett påslag. Det enda påslaget är dessutom något som beskrivs som elcertifikatsavgift och är 6,2 öre per kWh. Det kan jämföras med att marknadspriset på elcertifikat, nedbrutet till en kostnad för elkunden, legat på cirka 2,5 – 3,5 öre per kWh från april år 2011 fram till då informationen hämtades v 12.

Tabell 2. Detaljerad information av vad som ingår i det rörliga priset hos tre olika elleverantörer på webbplatsen Elskling.se vecka 12 år 2012.

Kostnadspost [öre/kWh]	Elbolag 1	Elbolag 2	Elbolag 3
Spotpris	44,84	44,84	44,84
Volympåslag	0	3,24	3,68
Påslag	0	0	2,7
Elcertifikatavgift	6,2	3,14	2,63
Fastavgifter	0	0	0
Miljöpåslag	0	0	0
Energiskatt	29	29	29
Moms	20,01	20,06	20,71
Rörligt pris	100,05	100,28	103,56

¹⁹ Dnr 00-11-102884

²⁰ www.elskling.se

Energimarknadsinspektionen har också en egen webbplats för jämförelse av elavtal kallat Elpriskollen. Den regleras av Energimarknadsinspektionens föreskrifter²¹. Där framgår att elleverantörer som levererar el inom koncessionspliktigt nät till elanvändare som är konsument är skyldig att lämna uppgifter enligt dessa föreskrifter. Elleverantörerna ska rapportera fast, rörligt, mixat och anvisat pris. Priset ska redovisas enligt definitionen ”Öre per kilowattimme med två decimaler inklusive kostnad för elcertifikat”.

Vid inrapportering av pris anger elleverantören från vilket datum priset är giltigt, fast årsavgift och eventuell engångsavgift. Om det är ett fast pris rapporteras det inklusive elcertifikat. Vid rapportering av rörligt elpris kan elleverantören välja att redovisa kostnaden för elcertifikat under övriga påslag alternativt samla kostnaden för elcertifikat med administrativa påslag under påslag. Elleverantörerna är skyldiga att meddela energimarknadsinspektionen vid ändring av pris eller leveransvillkor samma dag som dessa ändrats.

De priser som rapporteras in till Energimarknadsinspektionen används sedan i Elpriskollen där elavtal från olika elleverantörer kan jämföras. Till skillnad mot Elskling har Elpriskollen vid rörligt elpris inga redovisade kostnader för elcertifikat utan endast ett påslag. Det finns inte någon information till elkunden om huruvida elcertifikatskostnaden ingår i påslagen eller inköpspriset för el.

Även om få lagar reglerar vad som ska ingå i elfakturan eller elavtalet finns Prisinformationslagen²² och marknadsinformationslagen²³ som reglerar hur man inte får göra.

Viktiga lagrum för elcertifikat är § 10 i Prisinformationslagen:

Prisinformationen skall vara korrekt och tydlig. Om det kan tillkomma avgifter och andra kostnader, skall detta anges särskilt.

Prisinformationen skall lämnas skriftligen, om konsumenten inte kan få informationen på något annat likvärdigt sätt.

Prisinformationen skall lämnas på sådant sätt att det framgår klart för konsumenten vilken produkt informationen avser.

Marknadsföringslagen § 10, framför allt punkt 4:

En näringsidkare får vid marknadsföringen inte använda sig av felaktiga påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egen eller någon annans näringsverksamhet.

Första stycket gäller särskilt framställningar som rör

- 1. produktens förekomst, art, mängd, kvalitet och andra utmärkande egenskaper;*
- 2. produktens ursprung, användning och risker såsom inverkan på hälsa och miljö,*

²¹ EIFS 2010:2, EIFS 2011:5

²² Prisinformationslag (2004:347)

²³ Marknadsföringslag (2008:486)

3. kundservice, reklamationshantering samt metod och datum för tillverkning eller tillhandahållande,
4. **produktens pris, grunderna för prisberäkningen, särskilda prisfördelar och betalningsvillkoren,**
5. näringsidkarens egna eller andra näringsidkares kvalifikationer, ställning på marknaden, åtaganden, varumärken, varunamn, kännetecken och andra rättigheter,
6. belöningar och utmärkelser som har tilldelats näringsidkaren,
7. leveransvillkor för produkten,
8. behovet av service, reservdelar, byte eller reparation,
9. näringsidkarens åtagande att följa uppförandekoder, och
10. konsumentens rättigheter enligt lag eller annan författning.

En näringsidkare får inte heller utelämna väsentlig information i marknadsföringen av sin egen eller någon annans näringsverksamhet. Med vilseledande utelämnande avses även sådana fall när den väsentliga informationen ges på ett oklart, obegripligt, tvetydigt eller annat olämpligt sätt.

Det är tillåtet för en elleverantör att ge hur stora administrativa påslag som helst eftersom detta är att betrakta som konkurrensutsatt. Men enligt Konsumentverket²⁴, som har i uppdrag att granska marknadsföring och prisinformation, ska prisinformationen vara korrekt och inte gömma undan kostnader. Inte heller ska prisinformationen vilseleda bakgrunden till prisuppkomsten. Det är därför väldigt tveksamt och troligen inte lagligt för elleverantören att lägga alla sina påslag i något som kallas elcertifikatsavgift. Detta gäller även fakturan.

Om en elleverantör skulle välja att inte ange kostnaden för elcertifikat i avtalet ska ändå beräkningsgrunderna för prissättningen tydligt anges i avtalet. Det betyder exempelvis att det vid en rörlig elcertifikatskostnaden är viktigt att ange vilket marknadspris som elcertifikatskostnaden ska baseras på.

Sammanfattningsvis förekommer det en viss inkonsekvens i hur elcertifikatskostnaden anges till elkunden men den är mer kopplad till avtalet. Det finns också redan regleringar i lagstiftningar utanför elcertifikatslagen som kan lösa detta.

3.3 Norges regelverk om elcertifikatskostnaden

Den norska lagstiftningen för elcertifikatskostnaden är mer reglerat än den svenska. Särredovisning är i stort sätt inte tillåtet. Deras reglering påminner dock i till viss del om hur det fungerar i praktiken i det svenska systemet samt regelverk kring prissättning och marknadsföring.

²⁴ Magnus Karpe, Konsumentverket, 30 mars 2012

I § 23 första stycket i de norska föreskrifterna för elcertifikat²⁵ ställs följande krav om prisupplysning och marknadsföring kopplade till elcertifikat.

”Ved den elsertifikatpliktiges prisopplysning og markedsføring overfor sluttbrukere skal kostnader som følger av elsertifikatplikten inngå i prisen ved fastpris-kontrakter og variable kontrakter. Ved kontrakter direkte knyttet til spotpris skal kostnader som følger av elsertifikatplikten inngå i påslaget.”

Den norska tillsynsmyndigheten för elcertifikat, NVE²⁶, ger ytterligare förtydliganden.

Med variabla kontrakt (variable kontrakter) menas kontrakt där priset är varierande, men inte direkt knutet till spotpriset i elspotmarknaden. Bestämmelserna i föreskrifterna innebär att elcertifikatskostnaden ska ingå i det totala elpriset både vid marknadsföring, prisupplysning och fakturering.

Med fastpriskontrakt menas kontrakt där priset är avtalat på förhand för en avtalad period. Föreskriftsbestämmelserna innebär att elcertifikatskostnaden ska ingå i det totala elpriset både vid, prisupplysning och marknadsföring. Det betyder i praktiken att elleverantörerna inte kan justera kostnaden för elcertifikat under avtalsperioden, då kundens samlade kostnader ska vara kända vid tidpunkten då avtalet ingås.

Med kontrakt direkt knutet till spotpris menas alla kontrakt där spotpriset utgör en del i priset och därmed inte är känt på förhand. För dessa kontrakt ska kostnader som följer av elcertifikatshanteringen ingå i påslaget och vara fastställt på förhand. Elleverantörer som använder ett fast belopp som tillägg till spotpriset ska inkludera elcertifikatskostnaden i detta fasta belopp om de inte önskar att införa ett påslag knutet till förbrukningen.

Bestämmelsen i första meningen i § 23 innebär vidare att det är i strid med föreskrifterna att uppge kostnader knutna till elcertifikat som en egen kostnadspost vid marknadsföring, prisupplysning och fakturering. Det är också i strid med föreskrifterna att beteckna detta som “kostnader för elcertifikat”, “avgifter” eller dylikt.

De ovannämnda kraven gäller all marknadsföring och prisupplysning och ska säkra att elanvändarna får ett totalpris att förhålla sig till, samtidigt som elleverantörerna konkurrerar om bland annat lägsta elcertifikatskostnad för att kunna erbjuda konkurrenskraftiga priser. NVE vill understyrka att fakturering faller under beteckningen prisupplysning, något som innebär att de ovannämnda kraven också gäller vid elleverantörens fakturering.

I § 23 första stycket i samma föreskrifter ställs följande krav:

”Den elsertifikatpliktige skal ved fakturering gi sluttbrukere informasjon om elsertifikatkostnaden og elsertifikatplikten, ved å vise til internettsiden til NVE.”

²⁵ FOR 2011-12-16 nr 1398 § 23

²⁶ Norges Vassdrags- og Energidirektorat

Det innebär att elleverantören ska informera elkunden om kostnaden för elcertifikat genom att på fakturan hänvisa till NVE:s hemsida.

Sammantaget innebär hela § 23 i de norska föreskrifterna om elcertifikat att kostnaden för elcertifikat aldrig ska särredovisas och den enda information som elkunderna ska få om kostnaden är en hänvisning till NVE:s hemsida.

Norge har, på den webbsida de hänvisar till, en funktion som beräknar kostnaden för elcertifikat för elkunden både per kWh och per år om elkunden fyller i priset på elcertifikat.

4 Utformning av ett möjligt särredovisningskrav

Om ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden ska förslås måste denna definieras eftersom olika elkunders kostnad varierar kraftigt och ibland inte går att fastställa.

Tidigare lagrum gjorde gällande att elleverantörer fick ta ut ersättning för hanteringen av kvotplikten och att denna ersättning skulle redovisas på fakturan. Numera ligger kvotplikten hos elleverantören och kostnaden för elcertifikat är bara en av flera utgiftsposter för en elleverantör, som i slutändan betalas av elkunden. Eftersom kvotplikten även fortsättningsvis ska vara kvar hos elleverantören kan inte det ursprungliga lagrummet om möjlighet att ta ut ersättning återinföras. Det medför också att den gamla innebörden av att särredovisa elcertifikatskostnaden inte heller kan tillämpas.

En annan definition av särredovisning måste därmed göras. Två generella utgångspunkter är då att se till en specifik kund eller kundtyps faktiska kostnad för elcertifikat eller till en mer kollektiv kostnad i form av ett genomsnittligt marknadspris.

4.1 Särredovisning av elkundens faktiska kostnad för elcertifikat

Att som i tidigare lagrum särredovisa en ersättning för hanteringen av kvotplikten skulle till dagens regelverk kunna översättas med att ange elleverantörens faktiska kostnad för elcertifikat för en specifik elkund. I kapitel 4 beskrivs hur denna kostnad uppstår och att den är starkt beroende av elleverantörens strategier vid handel med elcertifikat. Det totala elpriset för en elkund en viss månad kommer däremot inte att påverkas direkt av denna strategi eftersom det är i elavtalet som riktlinjer för elkundens kostnad för el och elcertifikat bestäms. När fakturan väl kommer till elkunden är det totala elpriset, där elcertifikat ingår, antingen redan tidigare fastställt eller så utgår det från något bestämt marknadsmedelvärde.

För att enklare resonera kring vad elkundens faktiska kostnad för elcertifikat ändå innebär och hur det skulle kunna redovisas på fakturan har en uppdelning mellan elkunder med fast och rörlig elcertifikatskostnad gjorts.

4.1.1 Faktisk kostnad för elkunder med fast elcertifikatskostnad

Elkunder med avtal om fast elpris har också en fast kostnad för elcertifikat eftersom denna ingår i det totala fasta elpriset. Men även elkunder med avtal om rörligt elpris kan ha fasta kostnader för elcertifikat om de har ett fast påslag

som inkluderar elcertifikatskostnaden. För dessa elkunder är inte elleverantörens kostnad för elcertifikat exakt detsamma som elkundens kostnad för elcertifikat. Men det kan vara ett bra mått på det.

En elleverantör skulle då på elfakturan redogöra för deras kostnad för hantering och inköp av elcertifikat, gällande en specifik kund eller ett kundkollektiv, för den månad som elfakturan avser. Med ett kundkollektiv menas här ett antal elkunder av samma typ och med samma typ av avtal.

Ett särredovisningskrav av den här typen innebär ett tillsynsbehov av hur kostnaden har räknats fram. Ett sådant tillsynsärende skulle kunna bli omfattande om elleverantören har många kundtyper med varierande avtal.

4.1.2 Faktisk kostnad för elkunder med rörlig elcertifikatskostnad

För kunder med rörligt elcertifikatspris finns redan en avtalad faktisk elcertifikatskostnad. Denna kostnad beror på vilket elavtal som tecknades mellan elkund och elleverantör men är ofta ett månadsmedelvärde av elcertifikatspriset, från någon handelsplats, multiplicerat med årets kvot. Den faktiska kostnaden för elcertifikat är därmed vad som betalas i slutändan. Denna kostnad behöver inte alls vara relaterat till elleverantörens kostnad för elcertifikat. Elleverantören kan ha gjort både en bra eller dålig affär på elcertifikatsmarknaden under den period fakturan avser.

Att ställa ett krav på att elleverantören ska särredovisa sin egen kostnad för elcertifikat skulle alltså vara missvisande för elkunden. Dessutom särredovisas redan elcertifikatskostnaden för vissa elkunder med rörligt pris. För dessa elkunder skulle två olika kostnader anges på fakturan. Dels det rörliga pris som kunden betalar, medelvärdet av elcertifikatspriset förra månaden, och dels elleverantörens kostnad.

4.2 Redovisning av marknadspris

Ett allmänt och mer informativt sätt att särredovisa elcertifikatskostnaden på fakturan är att ange ett medelvärde av elcertifikatspriset, som med årets kvot nedräknas till en konsumentkostnad. Ett sådant system skulle vara enkelt att införa med få ökade administrativa kostnader. I stället ligger svårigheten i vart elcertifikatspriset ska hämtas ifrån. Till skillnad från vid handel med el saknas det en officiell handelsplats likt Nordpool.

I Energimyndighetens årliga publikation om elcertifikat redovisas priset på elcertifikat dels från Svenska Kraftnät och dels från den största mäklaren av elcertifikat, Svensk Kraftmäkling.

4.2.1 Medelvärde från Svenska Kraftnät

Hos Svenska Kraftnät anges alltid priset på elcertifikat vid överföringar mellan elcertifikatskonton. Det går att plocka ut ett volymvägt medelvärde av elcertifikat för vilken tidsperiod som helst. Eftersom alla överföringar registreras är det ett bra

sätt att på lång sikt få information om kostnaden för elcertifikatsystemet i stort och stödnivån till de förnybara elproduktionsanläggningarna.

I avsnitt 3.1 visades dock att ungefär två tredjedelar av kontrakten på elcertifikat är sådana som leveraras vid nästa mars eller mars vid senare år. Det är alltså först på årsbasis medelvärdet ger tillfredställande information. Det är inte heller någon bra mått på elcertifikatens marknadspris eftersom det varje mars kommer in överföringar där prissättning gjorts för upp till sju år tillbaka i tiden.

Svenska Kraftnäts årsmedelvärde skulle kunna vara ett bra sätt att visa för elkunden vad den genomsnittlige elkunden betalade för elcertifikat under det föregående året. Det tillkommer dock en osäkerhet eftersom alla överföringar inte är mellan förnybara elproducenter och kvotpliktiga elleverantörer. En betydande andel överföringar sker via tradingbolag, eller mellan bolag inom samma koncern.

4.2.2 Medelvärde från mäklare

Prisstatistik från Svensk Kraftmäkling ger rådande marknadspris på elcertifikat och går att hämta hem både månadsvis och årsvis. Marknadspriset är dock inte ett mått på vare sig vissa enskilda elkunders kostnad för elcertifikat just för tillfället eller den kollektiva kostnaden för elcertifikat. Särredovisningen skulle därför vara strikt i informativt syfte. Det skulle också kunna innebära problem att i ett regelverk hänvisa till marknadspriset på en marknadsplats som inte är officiell, som fallet är med elmarknadsplatsen Nordpool.

4.3 Enbart information om elcertifikatsystemet

Ett alternativ till att särredovisa elcertifikatskostnaden på fakturan är att ange att elcertifikat ingår som en del i elpriset och att elcertifikatsystemet är ett stödsystem för förnybar elproduktion. På det sättet informeras elkunden om att de är med och betalar för förnybar el och att det ingår i deras totala kostnad för el.

De elkunder som är intresserade kan då välja att ta reda på mer information. Elkunder med intresse väljer då troligen att kontakta sin elleverantör i första hand. Elleverantören är också den mest lämpliga att svara på frågor om en specifik kunds kostnad för elcertifikat. Vissa kunder lär vända sig till Energimyndigheten direkt eller via hemsidan där det då behöver finnas en mer riktad information till elkunder. Framför allt om hur elcertifikatspriset för några olika typkunder kan räknas ner till en kostnad för den typkunden.

4.4 Placering av särredovisningen på fakturan

Oavsett vilken typ av särredovisning som rekommenderas bör inte Energimyndigheten i detalj reglera var på fakturan som särredovisningen ska ske. En rekommendation skulle dock kunna vara att ange det i specifikationen av fakturan för att inte förstöra det arbete som lagts ner på att förenkla fakturan för elkunderna.

4.5 Några elleverantörers attityder till särredovisning

I den rapport som beställdes av Markör²⁷ djupintervjuades 15 elleverantörer avseende deras attityder till särredovisning av elcertifikatskostnaden. Där framgick att alla elleverantörer var mer eller mindre kritiska till att införa ett krav på särredovisning. En viktig förklaring till deras inställning var att särredovisningen kan försvåra jämförelsen mellan olika elleverantörers elpris och därmed försämra elmarknaden. Det har länge pågått ett arbete med att förenkla fakturan för elkunden och en särredovisning skulle kunna försämra detta. Med krångligare faktura kan också relationen mellan elleverantör och elkund försämrats.

Hanteringen och inköp av elcertifikat är också en del av elleverantörens kostnad idag, och därmed anser elleverantörerna att det finns ett incitament att köpa så billiga elcertifikat som möjligt, vilket skulle kunna försämrats med den typ av särredovisning som fanns innan år 2007. Med tanke på att elcertifikatskostnaden är en del av många kostnader som leder fram till ett slutligt elpris till elkunden vill elleverantörerna jämföra med andra produkter där kunder normalt inte efterfrågar en särredovisning på de ingående kostnadsposterna.

Elleverantörerna anser vidare att elkundernas krav och önskemål om fakturan är viktig för hur elfakturan utformas. Vissa elleverantörer särredovisar redan idag för vissa kundtyper och vissa avtal. Men de flesta elkunder efterfrågar inte någon information om elcertifikat, eller kostnaden för systemet, varför det heller inte funnits något behov av att särredovisa elcertifikatskostnaden för dessa. En av elleverantörerna anser till och med att en särredovisning är att omyndigförklara elleverantörerna och deras förmåga att tillgodose det elkunderna efterfrågar.

Elkundens kunskaper om elcertifikat skulle troligen öka något genom att införa särredovisning av elcertifikatskostnaden, i kr och ören, samtidigt som elleverantören troligen skulle få mer frågor till sin kundtjänst. Men det skulle troligtvis vara marginellt. Någon av de respondenter som arbetat när elcertifikatsystemet infördes, och det fanns krav på att särredovisa elcertifikatskostnaden, märkte av en viss ökning av frågorna till företagets kundtjänst men att det snabbt klingade av.

Även om många elkunder inte vill veta och inte är intresserade av vare sig elcertifikatsystemet eller andra detaljer kring elpriset anser vissa elleverantörer att det är viktigt med information till elkunder om att de är med och betalar för förnybar el och vad det innebär. De anser däremot att det är Energimyndighetens ansvar att informera elkunderna och att särredovisning av elcertifikatskostnaden på fakturan inte nödvändigtvis leder fram till en kunskapsökning.

Om ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden införs anser flera elleverantörer att det mest transparenta alternativet är att ange en faktisk kostnad för elkunden. De skulle då behöva särskilja särredovisningen mellan elkunder med rörligt och fast elpris. Några elleverantörer ser en svårighet med att definiera vad den faktiska kostnaden är och att det skulle ställas krav på Energimyndigheten att redogöra för detta.

²⁷ Djupintervjuer angående särredovisning av elcertifikatskostnaden på elfakturan, mars 2012

Några elleverantörer skulle föredra att ett marknadspris redovisas då det är mer rättvisande för elkunden. Andra ifrågasätter vilket marknadspris som i så fall skulle särredovisas för elkunder med fast elpris. Med detta system skulle inte den administrativa kostnaden för elleverantörens hantering av elcertifikat redovisas utan skulle då ingå i det övriga elpriset.

Elleverantörerna fick frågor på om ett krav på särredovisning skulle öka deras administrativa kostnader. Svaren skiljde sig ganska mycket beroende på att vissa redan särredovisar kostnaden idag. Vissa har också elintensiva elkunder som inte betalar för elcertifikat idag vilket gör att elcertifikatskostnaden måste skiljas ut från dessa kunder. För några skulle det därmed knappt innebära någon ytterligare kostnad. Andra ser det som en hanterbar engångskostnad för en omstrukturering medan andra ser det som mer kostsamt. Ett av elleverantörernas ekonomisystem skulle inte klara av särredovisningen och de skulle därför behöva ett nytt.

5 Analyser och slutsatser

5.1 Elkundens elfaktura som informationsbärare

Uppdraget syftar till att bedöma om särredovisningen av elcertifikatskostnaden på elkundens faktura är en lämplig åtgärd för att öka elkundernas kunskap och medvetenhet om elcertifikatsystemet och deras bidrag till detta system.

Elfakturan har längre kritiserats för att vara svår för elkunden att förstå. Därför har branschen arbetat för att förenkla och standardisera fakturan. Samtidigt är elfakturan ett bra sätt för elleverantören att ge information till de som vill ha. På många fakturor finns därför en enkel sida och en specificerad baksida.

Men elfakturans roll som informationsbärare är ändå diskutabel. Enligt vissa undersökningar tittar så få som 10 procent av elkunderna på specifikationerna på fakturan. Denna bild bekräftas både av elleverantörerna själva och av Konsumenternas elrådgivningsbyrå. I den gamla översynen av elcertifikat från år 2005 och i Markörs rapport från i år framgår att även då det fanns ett särredovisningskrav på fakturan var intresset och kunskapen om elcertifikatsystemet lågt hos elkunden.

I arbetet med att förenkla och standardisera fakturan har en strävan varit att elkunden ska ha ett totalt elpris att jämföra mellan olika elleverantörer. Genom att bryta ut kostnader från detta kan det försvåra elkundens val av elleverantör.

Det går också att ställa sig frågan om elfakturan är bra för att informera elkunder om deras bidrag till elcertifikatsystemet. Det är elleverantörerna som är kvotpliktiga. Kvotplikten innebär en årlig efterfrågan som uppkommer den 1 april vid annulleringen av elcertifikaten. Elleverantören ska annullera det antalet elcertifikat som motsvarar den fakturerade kvotpliktiga elen under föregående år multiplicerat med årets kvot. Elleverantören riskerar annars en kvotpliktsavgift för varje saknat elcertifikat på 150 procent av det volymvägda medelvärdet av elcertifikatspriset föregående år. Det finns inga övriga krav på hur elleverantören ska handla elcertifikat. De kan välja att köpa in elcertifikat för hela året vid ett tillfälle eller kontinuerligt köpa elcertifikat efter elkundernas elförbrukning. Inköpstillfället kan vara flera år innan användningen och även fram till och med april året efter faktureringen av elen. Elleverantören kan också välja kvotpliktsavgiften. Den kontinuerliga elanvändningen och den månadsvisa faktureringen av elpriset har alltså ingen omedelbar koppling till efterfrågan av elcertifikat. Ibland kan elcertifikatskostanden vara helt okänd om elleverantören väljer att köpa elcertifikat efter att elfakturan kommit elkunden tillhanda.

5.2 Erfarenheter av det tidigare kravet på särredovisning

Energimyndigheten ska enligt uppdragsbeskrivningen beakta erfarenheterna av det krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden som gällde till och med 2006 och därefter togs bort. En viktig orsak till att särredovisningen togs bort var att kvotplikten flyttades från elanvändaren till elleverantören. Det sågs också som ett problem att elcertifikatskostnaden användes för att justera elpriset genom att höja elcertifikatskostnaden och sänka resterande elpris. Med ett förändrat regelverk så att elcertifikatskostnaden ingår som en del i elprisets ansågs det att elcertifikatskostnaden skulle vara mer konkurrensutsatt och att det ökar enkelheten för elkunden på elmarknaden i stort.

Sedan kravet togs bort har inget hänt som gör att slutsatserna från rapporten eller propositionerna behöver omprövas. Kvotplikten ligger fortfarande kvar hos elleverantören och därmed är elcertifikaten fortfarande en del av elleverantörens kostnad.

Eftersom det fortfarande är mycket ovanligt med klagomål från elkunder på prissättning eller marknadsföring av elcertifikatskostnaden verkar det inte heller uppkommit några nya strukturella problem relaterade till elcertifikatskostnaden. Vissa problem kvarstår dock avseende marknadsföring av elprisavtal där kostnader som inte är kopplade till elcertifikatsystemet kommuniceras som elcertifikatsavgift eller elcertifikatskostnad. Men detta strider eventuellt mot prisinformationslagen och marknadsföringslagen. Det gäller även användandet av begrepp som avgifter för något som inte är en avgift. Konsumentverket bör därför granska detta inom gällande regelverk i samråd med Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen.

5.3 Den norska särredovisningen

Enligt uppdraget ska den gemensamma elcertifikatsmarknaden med Norge uppmärksammas. Norge har valt att införa ett förbud mot särredovisning av kostnaden för elcertifikat både i marknadsföring, på elavtal och på elfakturan. De har däremot ett krav på att hänvisa till NVE:s webbsida på fakturan.

Att införa ett krav på särredovisning av elcertifikatskostanden skulle alltså innebära att Sverige gör tvärtemot vad Norge gör. Det finns inget i rapporten om gemensamt elcertifikatsystem med Norge²⁸ eller avtalet²⁹ mellan Sverige och Norge om att fakturor eller särredovisning av elcertifikatskostnaden måste samordnas. Däremot betonas vikten av ett kostnadseffektivt system och en väl fungerande gemensam elcertifikatsmarknad. Båda länderna anser också att det är bra för både elmarknaden och elcertifikatsmarknaden om elcertifikatspriset ingår som del i elpriset.

²⁸ ER 2010:28

²⁹ Avtal mellan konungariket Sveriges regering och konungariket Norges regering om en gemensam marknad för elcertifikat.

Om elleverantörer enbart ger elkunder information om att elcertifikat ingår som del av elpriset bör en hänvisning till Energimyndigheten undvikas. Elleverantören bör i första hand vända sig till sin elleverantör för information om sin kostnad för elcertifikat.

NVE har på sin webbsida en funktion som beräknar kostnaden för elcertifikat för elkunden både per kWh och per år om elkunden fyller i priset på elcertifikat. En sådan funktion skulle även Sverige kunna ha och vara en del av en utökad information till elkunder om elcertifikatsystemet.

5.4 Angående olika typer av särredovisning

Elcertifikatsystemet är ett marknadsbaserat system och relativt komplext. Det är elkunderna som i slutändan betalar för elcertifikatsystemet men handel med elcertifikat sker däremot mellan elleverantörer och producenter. Priset på elcertifikat beror på utbud och efterfrågan av elcertifikat. En elleverantörs kostnad för elcertifikat beror på hur elleverantören agerar på marknaden, deras administrativa rutiner och deras effektivitet. Elkundens kostnad för elcertifikat är i sin tur mer beroende på vilket elavtal som tecknats med elleverantören än elleverantörens kostnader för elcertifikat under en viss period. Komplexiteten i elcertifikatsystemet och i prissättningen av elcertifikat gör det tveksamt om särredovisningar specifika för olika kundtyper är rätt sätt att höja kunskapen om elcertifikatsystemet eller om det verkligen ökar kunskapen om elkundens bidrag till elcertifikatsystemet.

Nackdelen med särredovisning av elcertifikatskostnaden på elfakturan är också att kostnaden för elcertifikat för en specifik elkund väldigt sällan har någon direkt koppling med perioden som fakturan avser. För elkunder med fasta avgifter har den faktiska kostnaden för elcertifikat redan fastställts i avtalet genom att det ingår i det totala elpriset. Vad elleverantören i sin tur lagt ut på elcertifikat för samma månad blir mer en redovisning av hur bra elleverantören agerar på elcertifikatsmarknaden.

Att visa marknadspriset på elcertifikat (nedräknat till elkunden) för samma månad som fakturan avser skulle också bara representera elcertifikatskostnaden för ett fåtal elkunder.

Denna konflikt mellan elkundens elcertifikatskostnad, elleverantörens elcertifikatskostnad och perioden fakturan avser kan illustreras med tre exempel.

1. En elkund har ett rörligt elpris och fast påslag på 5 öre per kWh där elcertifikat ingår. Under år 2012, med kvoten 0,179, stiger elcertifikatspriset till 350 kr per MWh vilket nedbrutet till en elkund motsvarar drygt 6 öre per kWh i elcertifikatskostnad. Om elleverantören köper sina elcertifikat på spot och måste ange sin elcertifikatskostnad till elkunden måste de alltså ange drygt 6 öre per kWh trots att kundens totala påslag är 5 öre per kWh. Den särredovisade elcertifikatskostnaden skulle alltså bli mer än vad kunden faktiskt betalar. På samma sätt skulle en redovisning av marknadspriset visa på en högre kostnad än det totala påslaget.

2. En elleverantör erbjuder en rörlig elcertifikatskostnad som baseras på marknadspriset på elcertifikat och en viss månad är denna 5 öre per kWh. Elleverantören har dock gjort en bättre affär än månadsmedelvärdet och betalar en kostnad motsvarande 4 öre per kWh. Om elleverantörerna var tvungna att ange sina faktiska kostnader för elcertifikat skulle elcertifikatskostnaden på fakturan inte stämma överens med vad elleverantören egentligen betalar. Eftersom vissa elleverantörer väljer att redovisa elkundernas rörliga elcertifikatskostnad skulle det i värsta fall stå två olika belopp på elcertifikatskostnaden, dels det som elkunden betalar, 5 öre per kWh, och dels elleverantörens kostnad, 4 öre per kWh.
3. Elleverantören väljer att vänta med att köpa alla sina elcertifikat under ett år tills februari året efter. Med krav på särredovisning av elleverantörens kostnad för elcertifikat skriver de då 0 öre per kWh på fakturorna under året eftersom inga elcertifikat ännu köpts in.

Det är däremot möjligt att detaljstyra ett eventuellt regelverk kring särredovisning för att styra mot en mer generell metod för alla elleverantörer, och deras olika typer av elkunder, eller en metod som är mer elkundsspecifik. Det är dock viktigt att ha tillsynsansvaret i åtanke. Ett mer omfattande regelverk kräver mer omfattande tillsyn. Att granska om en elleverantörs särredovisning av elcertifikatskostnad till elkunder stämmer överens med deras verkliga kostnader för elcertifikat för den el som sålts till elkunden kan bli tämligen omfattande. Särskilt om elkunden har många olika typer av elkunder med olika avtal.

Ett bättre sätt att visa vad elkunden som kollektiv betalar för elcertifikat är det volymvägda årsmedelvärdet av elcertifikat från Svenska Kraftnät nedbrutet till en medelkostnad för elkunden i öre per kWh. Men den är inte heller direkt kopplad till fakturan, som normalt visar förra månadens förbrukning eller totala elpris.

Även om elfakturan vore ett bra sätt att öka elkundens medvetenhet om elcertifikatsystemet skulle särredovisning av elcertifikatskostnaden vara en tveksam metod för att stärka elkundens kunskap om systemet eller till och med deras bidrag till det. Framför allt då det kan skapa mer frågetecken än det reder ut och då kostnaden inte alltid är direkt kopplad till perioden elfakturan avser.

Om kvotplikten hade legat på elkunden hade elkunden möjligen kunnat välja en "elcertifikatsleverantör" och en annan elleverantör. Elkunden hade då kunnat byta bara "elcertifikatsleverantör". Särredovisningen av elcertifikatskostnaden hade då fått en viktig betydelse för elkundens val. Nu måste elkunden se till det totala elpriset och därför är summan av hur elleverantören agerar på elmarknaden och elcertifikatsmarknaden viktigare än var för sig. En särredovisning av elcertifikat skulle alltså inte i det avseendet stärka elkundens ställning på elmarknaden eller öka dess möjligheter att påverka sin elförbrukning och sina elkostnader. Snarare kan det istället göra det krångligare för elkunder att göra sitt aktiva val av elleverantör.

6 Källförteckning

Avstämningsrapport från Energimarknadsinspektionen till Näringsdepartementet, Dnr 00-11-102884

Avtal mellan konungariket Sveriges regering och konungariket Norges regering om en gemensam marknad för elcertifikat

Elcertifikatsystemet 2011, ET 2011:32

Gemensamt elcertifikatsystemet med Norge, ER 2010:28

Konsekvenser för elkunden av en höjd ambitionsnivå i elcertifikatsystemet, ER 2009:25

Konsumenternas elrådgivningsbyrå, Bo Hesselgren

Konsumentverket, Magnus Karpe

Rapport till Energimyndigheten om djupintervjuer angående särredovisning av elcertifikatskostnaden på elfakturan, Markör, mars 2012

Svensk Energi, Elfakturan – Krav och rekommendationer, uppdaterad februari 2008

Åtgärder för att skydda elkunden mot höga elcertifikatpriser, ER 2010:27

Översyn av elcertifikatsystemet etapp II, ER 2005:9

Lagar, propositioner m m

Aktiebolagslagen (2005:551)

Bokföringslagen (1999:1078)

EIFS 2010:2, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare

EIFS 2011:5, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om ändring av Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare (EIFS 2010:2)

Ellagen (1997:857)

Forskrift om elsertifikater, FOR 2011-12-16 nr 1398

Lag (2011:1200) om elcertifikat

Marknadsföringslag (2008:486)

Mervärdesskattelagen (1994:200)

Prisinformationslag (2004:347)

Proposition om elcertifikat för att främja förnybara energikällor, Prop 2002:03:40

Proposition om förnybar el med gröna certifikat, Prop 2005:06:154

Webbplatser

www.elradgivningsbyran.se/Documents/prisstatisik/Kundernas%20fordelning%20per%20avtalstyp.pdf

www.elskling.se

www.elcertifikat.svk.se

Vårt mål - en smartare energianvändning

Energimyndigheten är en statlig myndighet som arbetar för ett tryggt, miljövänligt och effektivt energisystem. Genom internationellt samarbete och engagemang kan vi bidra till att nå klimatmålen.

Myndigheten finansierar forskning och utveckling av ny energiteknik. Vi går aktivt in med stöd till affärsidéer och innovationer som kan leda till nya företag. Vi visar också svenska hushåll och företag vägen till en smartare energianvändning.

Alla rapporter från Energimyndigheten finns tillgängliga på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se